

4 de desembre de 1977: el dia que el punk va aterrar a Barcelona per la porta de darrere

 quaderndelesidees.press/el-dia-que-el-punk-va-aterrar-a-barcelona-per-la-porta-de-darrere

Temps de lectura: 13 minuts

Fernando Muñiz

La Barcelona de la primera setmana de desembre de 1977 acollia el primer Congrés Nacional d'Ufologia; Dolores Ibárruri, *la Pasionaria*, aterrava al Prat per intervenir en un míting de les Joventuts Comunistes, mentre Blas Piñar feia el mateix en un «acto de reafirmación nacional». I, com si la política no fos suficient, el clàssic Barça-Madrid aixecava tal expectació que quatre mil aficionats seguien el partit en una pantalla gegant instal·lada al Palau Blaugrana.

A Montjuïc obria portes Expo-Avícola 1977 amb més d'un centenar d'empreses del sector, mentre, a l'aeroport, els taxistes de Barcelona i del Prat protagonitzaven enfrontaments que deixaven diversos ferits i obligaven les autoritats a plantejar mesures urgents.

Els cinemes de la ciutat oferien una cartellera que era gairebé un retrat del moment: *Perros callejeros*, *La guerra de las galaxias*, *Tamaño natural*, *Caudillo* o l'omnipresent *Rocky*. Al Paral·lel, Norma Duval i Fernando Esteso triomfaven amb *Ramona, te quiero*, mentre Bibi Andersen es convertia en un dels personatges més comentats del mític xou de la sala Barcelona de Noche.

I, per completar el quadre amb un toc gairebé cinematogràfic, aquella setmana va nevar a la ciutat i els seus voltants.

Aquest era l'escenari —polític, social i cultural— en el qual, el diumenge 4 de desembre de 1977, va tenir lloc a Barcelona un esdeveniment que llavors va passar gairebé desapercbut, però que amb el temps seria recordat com el primer festival punk celebrat a Espanya.

Barcelona 1977

El 1977 la Ciutat Comtal vivia en una espècie d'interregne. La dictadura havia acabat només dos anys abans, però la seva ombra continuava projectant-se sobre la vida quotidiana amb la persistència d'una ressaca llarga i espessa. La ciutat intentava reinventar-se mentre aprenia, gairebé sobre la marxa, què significava viure sense censura i sense aquella atmosfera de vigilància permanent que havia condicionat durant dècades qualsevol gest cultural.

fraternitat universal es trobava ara amb una realitat menys lluminosa: crisi econòmica, atur juvenil i un sistema polític que avançava amb cautela, gairebé amb por cap a ell mateix.

En el terreny musical, l'escena dominant a Barcelona estava representada per l'anomenada Ona Laietana, un ecosistema sofisticat de jazz-rock i rock progressiu que orbitava al voltant de la sala Zeleste. Els seus grups conreaven llargues improvisacions instrumentals, harmonies complexes i una estètica musical que mirava més cap a Canterbury o San Francisco que no pas cap als barris de la pròpia ciutat.

No obstant això, fora d'aquest circuit més o menys elitista, en la perifèria obrera del cinturó urbà començava a prendre forma una cosa molt distinta. Allà no hi havia temps —ni tècnica— per a suites de vint minuts, ni paciència per a solos interminables. El que emergia era una música més breu, més crua i més visceral, nascuda de la urgència més que no pas del virtuosisme.

En aquest brou de cultiu va començar a filtrar-se una paraula nova: *punk*.

La notícia havia arribat des de Londres amb la velocitat irregular dels temps analògics: discos portats en maletes, articles en revistes musicals estrangeres, rumors transmesos en bars i botigues de discos. Ningú sabia descriure exactament què era allò, però sí que existia una intuïció bastant clara: el punk no venia a perfeccionar res, venia a demolir-ho.

Cuc Sonat

El detonant va ser Cuc Sonat, un col·lectiu cultural tan difús en la seva estructura com fèrtil en iniciatives. No era exactament una associació formal ni tampoc un grup estable amb jerarquies definides. Més aviat funcionava com una mena de node d'inquietud en el qual entrava i sortia gent amb naturalitat, un petit laboratori d'idees molt d'acord amb l'esperit experimental de la Barcelona dels anys setanta.

Des de finals de 1976, Cuc Sonat havia començat a organitzar activitats que escapaven dels circuits culturals convencionals: concerts de grups

experimentals rodats en súper-8 o passis ocasionals de documentals sobre festivals llegendaris com els de Monterey o Woodstock. Gran part d'aquestes activitats es desenvolupaven en el Club Helena, al barri de Gràcia, un espai que durant aquells anys va funcionar com un dels petits epicentres de la contracultura barcelonina.

Però el projecte més singular del col·lectiu va ser, probablement, la seva inesperada faceta com a organitzador de viatges musicals. Aprofitant contactes i amb molta improvisació, van començar a muntar excursions en autocar a ciutats europees on la música rock estava vivint moments d'efervescència. Amsterdam va ser un dels primers destins, però no van trigar a ampliar l'abast cap a altres capitals on l'escena cultural semblava respirar amb més llibertat que en la grisa Espanya de la Transició.

A Londres, un dels membres més actius del col·lectiu, Xavi Cot, va tenir l'ocasió d'observar de prop el fenomen que estava sacsejant l'escena musical britànica: el naixement del punk. No ho va conèixer a través d'articles ni de discos importats, sinó directament en clubs i concerts i tractant en primera persona amb músics i aficionats que estaven participant en la gènesi d'aquell nou terratrèmol musical.

I... per què no aquí?

Quan va tornar a Barcelona ho tenia bastant clar: una cosa així també podia ocórrer aquí. No es tractava tant de copiar una moda anglesa, sinó de provocar una disrupció en una escena musical local que, al seu judici, s'havia tornat massa complaent. La idea que va plantejar a la resta dels integrants de Cuc Sonat era tan senzilla com radical: organitzar un festival punk a Barcelona.

El procediment que van adoptar per fer-ho va ser encara més singular. En lloc de reunir primer les bandes i després plantejar el concert —com hauria fet qualsevol promotor convencional—, van decidir invertir l'ordre dels factors. Primer hi hauria festival. Després apareixerien els grups.

Van publicar anuncis en la premsa musical convidant a qualsevol banda interessada a presentar-s'hi. El criteri de selecció no era precisament acadèmic. Alguns dels aspirants a penes sabien tocar i d'altres ni tan sols disposaven d'un lloc fix per assajar. Però això no es considerava un inconvenient.

Al cap i a la fi, si alguna cosa definia el punk en el seu estat embrionari era precisament això: la convicció que qualsevol podia pujar a un escenari i tocar.

Després de visitar diversos locals d'assaig, els organitzadors van seleccionar Marxa, Peligro i Mortimer. Més tard se'ls uniria La Banda Trapera del Ríu. Per atreure la premsa es va afegir al

El concert se celebraria al Casino de l'Aliança del Poblenou, un teatre amb capacitat suficient i un lloguer relativament assequible.

L'organització va ser completament cooperativa: els grups van ajudar a enganxar cartells, a repartir publicitat i a preparar l'esdeveniment. Fins i tot es va decidir que els diners recaptats es repartirien per igual entre músics i organitzadors.

La fama del punk com a fenomen violent va provocar més d'un sobresalt abans de la data assenyalada. La junta del Casino es va espantar en veure el cartell del festival i va témer que la nit acabés amb disturbis. Algunes botigues i bars de la ciutat es van negar a exhibir la publicitat. Fins i tot la policia va trucar als organitzadors el mateix dia del concert. Havien detectat a la Rambla del Poblenou diversos joves amb caçadores negres que els semblaven sospitosos. La resposta va ser diplomàtica però ferma: el més prudent seria que romanguessin a la comissaria i que acudissin únicament si algú els cridava.

La nit dels fets

Quan es van obrir les portes del teatre, va quedar clar que el punk encara no existia com a tribu urbana a Barcelona. Entre el públic hi havia de tot: amics dels grups, estudiants, curiosos de l'underground, veïns del barri i algun progrè intrigat per la paraula de moda. Molts assistents ni tan sols sabien què significava exactament el terme *punk*. Alguns ho havien llegit en revistes com *Interviú* o *Disco Expres*, però el seu significat continuava sent difús.

Cartell Festival Punk Rock. Del llibre *Barcelona on the Rocks Vol. II*

A partir d'aquí, la nit es va desenvolupar com un veritable *happening*: fum malgrat la prohibició de fumar, consum de drogues en els passadissos i una atmosfera que barrejava curiositat, provocació i desconcert.

Marxa

Els primers a pujar a l'escenari van ser Marxa, liderats per l'inclassificable Joan Garcia, *Panotxa*, un personatge que ja llavors semblava moure's amb naturalitat entre la provocació artística, el rock de barri i una imaginació que no sempre trobava acomodament en els instruments que tenia a mà. Panotxa havia començat poc temps abans actuant pràcticament en solitari amb la seva guitarra en petits locals, associacions veïnals o bars on li deixessin tocar un parell de cançons. Eren encara els últims espeternecs de la censura franquista, i per poder actuar en públic calia presentar prèviament les lletres a Governació perquè les aprovés. En aquest context una mica precari i vigilat va començar a perfilar-se el seu estil: cançons directes, iròniques i sovint provocadores, interpretades amb més entusiasme que tècnica.

Al cap del temps acabaria integrant-se amb els músics del grup Marxa, una banda procedent de Martorell que buscava un cantant i compositor per donar forma a un repertori propi. La unió va donar lloc a un projecte que barrejava intuïció, irreverència i un punt de caos creatiu molt d'acord amb l'esperit de l'època. Marxa no era exactament un grup punk en sentit estricte — recordem que gairebé ningú a Barcelona sabia encara amb precisió què significava aquella paraula—, però sí que encarnava una actitud que començava a separar-se del rock més sofisticat que dominava l'escena de la ciutat. Les seves cançons eren breus, rudimentàries i carregades d'una certa voluntat de provocació, cosa que connectava amb l'ambient d'impaciència cultural que es respirava en aquells moments.

Marxa liderada per Panotxa. Del llibre *Barcelona on the Rocks Vol. II*

Mortimer

Després de la descàrrega una mica caòtica de Marxa va arribar el torn de Mortimer, que dins d'aquella escena encara embrionària representava una proposta lleugerament més articulada. El grup estava encapçalat per Xavier Dalmau, guitarrista i cantant, que al costat del bateria, Josep Llobera, havia començat la seva aventura musical uns anys abans en l'entorn escolar dels Salesians de Sarrià, a mitjan anys setanta. Aquells primers passos van consistir en actuacions esporàdiques en col·legis religiosos i petits escenaris improvisats, on ja començaven a desenvolupar una actitud que no sempre resultava ben rebuda. Quan va arribar el festival del Casino de l'Aliança, Mortimer havia evolucionat cap a un so que, dins de les seves limitacions tècniques, s'aproximava bastant al que en aquells dies s'entenia com a punk britànic: guitarres crues, distorsió abundant i una sensació constant de tensió sonora.

Mortimer. Del llibre *Barcelona on the Rocks Vol. II*

El seu estil recordava vagament la Velvet Underground més repetitiva i obsessiva, amb cançons construïdes sobre un ritme insistent i *riffs* continus de guitarra que generaven una atmosfera nerviosa i gairebé hipnòtica. El so era aspre i sovint imperfecte —de fet, ells mateixos es fabricaven amplificadors i altaveus casolans—, però aquesta precarietat tècnica formava part de la identitat del grup. Com el mateix Dalmau recordaria anys després, en aquella època tot sonava «horrible, distorsionat, brut i fora de lloc», però en aquesta cruesa es reflectia la fascinació que sentien per la música anglosaxona coetània. Enfront del desordre més espontani que havia caracteritzat l'actuació de Marxa, Mortimer ofería un so una mica més cohesionat, amb estructures simples però executades amb una intenció clara.

Aquella nit, a més, el grup estava profundament implicat en l'organització de l'esdeveniment: havien ajudat a enganxar cartells per la ciutat, Llobera havia dissenyat el pòster del festival —basat en una imatge del mateix Dalmau— i, fins minuts abans de pujar a l'escenari, se sentien gairebé més organitzadors que músics. Quan finalment van sortir a tocar davant una sala plena de gom a gom, la sensació va ser, en paraules de Dalmau, la d'una autèntica «xutada d'emoció col·lectiva».

Peligro

Després de Mortimer va arribar el torn de Peligro, una de les bandes més joves del cartell i probablement la que millor encarnava el que en aquells moments es coneixia com a «rock bronca». Procedents del Guinardó, els seus membres superaven per molt poc l'adolescència i representaven el costat més cru d'aquella incipient escena musical. Es coneixien des de nens: havien coincidit a l'Institut Goya i solien reunir-se durant les campanes en l'anomenat «bar del lloro», al carrer Brussel·les. Va ser allí on va començar a prendre forma la idea de muntar un grup. L'impulsor va ser el cantant José Antonio Gay, que va proposar als seus amics formar una banda en la qual ell posaria la veu.

Peligro. Del llibre *Barcelona on the Rocks Vol. II*

El grup assajava en unes sales situades en la confluència dels carrers Indústria i Freser, conegudes entre els músics del barri com «los locales del gallego». Aquell espai, ampli però bastant precari, albergava tota mena de bandes repartides en petits locals d'assaig.

La falta de recursos era constant: instruments modestos, amplificadors improvisats i una

Però aquesta precarietat alimentava també el seu caràcter. La seva música era directa i sense floritures: cançons curtes, guitarres agressives i lletres que barrejaven humor provocador, insolència juvenil i una crítica explícita a l'entorn social que els envoltava.

Abans d'arribar al festival del Casino de l'Aliança, ja s'havien fet en concerts improvisats en magatzems, bars o festes de barri del Guinardó. En un d'aquells primers bolos, fins i tot, la Guàrdia Civil els va tallar l'electricitat quan interpretaven una cançó titulada «Picoletto», inspirada en una batuda policial.

Sobre l'escenari transmetien una sensació d'urgència gairebé física, com si cada cançó fos una descàrrega de frustració acumulada. Per això, quan els de Cuc Sonat van anar a veure'ls assajar i els van proposar participar en el festival, van entendre que es tractava d'una oportunitat única. Aquella nit van aportar a l'esdeveniment una energia aspra i juvenil que resumia com poques coses l'estat més primitiu del punk a Barcelona.

La Banda Trapera del Río

Quan Morfi Grei va aparèixer finalment en escena al capdavant de la banda de Cornellà, l'atmosfera dins del Casino de l'Aliança va canviar immediatament. La seva entrada no va passar desapercebuda: portava els ja llegendaris pantalons confeccionats amb pegats publicitaris de Coca-Cola, una peça que acabaria convertint-se en una de les imatges més recordades d'aquella nit. Amb el tors nu i unes ulleres fosques, Morfi transmetia una mescla de provocació i descaradura que es va guanyar l'atenció del públic des del primer moment. Fins llavors el festival havia oscil·lat entre la curiositat, el desconcert i el soroll; amb l'aparició de La Trapera semblava que la nit trobava per fi la seva autèntica temperatura.

La presència del grup en el festival va ser, en certa manera, circumstancial. Els organitzadors es van posar en contacte amb ells per telèfon poc abans del concert. A la banda l'etiqueta punk els sonava llavors més com una moda importada que no una identitat pròpia. Així i tot, l'oportunitat de tocar davant una sala plena i amb la premsa present resultava massa temptadora com per a rebutjar-la.

A més, la filosofia del festival no se centrava tant en l'estil musical com en l'actitud. Els organitzadors buscaven grups amb caràcter, amb ganes de sacsejar l'ambient musical de la ciutat, i en aquest sentit La Trapera hi encaixava perfectament.

El concert es va convertir ràpidament en una petita cerimònia de caos controlat. Morfi va començar a llançar-se damunt farina, tomàquet triturat i altres ingredients domèstics, com si estigués improvisant un ritual culinari sobre l'escenari. Mentrestant, el grup desplegava un so directe i sense concessions, més proper al rock de carrer de l'extraradi que no pas al

L'equip de so del teatre continuava sent precari i l'equalització deficient, però aquella crueta encaixava perfectament amb l'actitud del grup. Les guitarres grinyolaven, la bateria copejava amb fúria i el cantant provocava el públic amb gestos i crits que reforçaven la sensació d'estar assistint a una cosa completament nova.

Aquella mescla de provocació, soroll i actitud insolent condensava, gairebé sense proposar-s'ho, l'esperit més primitiu del punk que començava a prendre forma a Barcelona.

Ramoncín & WC

L'actuació de Ramoncín & WC, anunciats com el nom més conegut del cartell, no va estar exempta d'incidents. Des dels primers minuts el cantant madrileny va adoptar una actitud provocadora, plenament conscient que bona part dels assistents eren allà tant per la música com per l'espectacle. Entre tema i tema llançava consignes i provocacions que contribuïen a caldejar encara més l'ambient de la sala, per si mateix prou carregat d'excitació.

A la meitat d'una de les cançons es va produir un dels episodis més comentats de la nit. Un espectador va aconseguir pujar a l'escenari amb la intenció d'encarar-se amb ell. Ramoncín va reaccionar immediatament i li va propinar un cop de puny mentre continuava cantant. L'incident va durar a penes uns segons i el concert va seguir el seu curs, amb un públic que el va assumir amb naturalitat dins d'una vetllada marcada per la tensió i l'agitació.

Ramoncín. Del llibre *Barcelona on the Rocks Vol. II*

El dia després

Quan es van apagar els amplificadors i les mil cinc-cents persones que havien acudit com a públic van començar a dispersar-se pels carrers del Poblenou, possiblement ningú va tenir la sensació d'haver presenciat un esdeveniment històric. Per a la majoria dels assistents havia estat, simplement, un concert estrany, caòtic i bastant sorollós. Una d'aquelles nits que comencen amb curiositat, es desenvolupen entre empentes i crits, i acaben amb la sensació difusa d'haver participat en una cosa diferent, tot i que encara resultés difícil explicar exactament el què.

No obstant això, l'impacte del festival va començar a fer-se visible gairebé immediatament. En els dies posteriors diverses discogràfiques es van interessar pels grups que hi havien participat. Una cosa insòlita si es té en compte que es tractava de bandes pràcticament desconegudes, sense discos publicats i amb una experiència escènica mínima. Així i tot, el ressò del festival havia encuriósit la indústria musical.

Però potser la conseqüència més important no es va produir en els despatxos de les

era precisament aquest. No feia falta ser un virtuós ni dominar l'instrument amb precisió acadèmica. Bastaven tres acords, un amplificador i la determinació de pujar a l'escenari.

En els mesos següents van començar a sorgir nous grups a Barcelona i la seva àrea metropolitana. Alguns desapareixerien tan ràpid com havien nascut; d'altres acabarien formant part de la primera escena punk catalana. En aquest sentit, el festival del Casino de l'Aliança va funcionar com una espècie de detonador simbòlic: no va crear el punk, però sí que va demostrar que podia existir aquí.

Amb el pas dels anys, la memòria col·lectiva ha acabat situant aquell concert com el punt de partida del punk a Espanya. No perquè fos el més multitudinari, ni el millor organitzat, ni tan sols el més radical des del punt de vista musical.

Tot al contrari. Va ser improvisat, irregular, ple de fallades tècniques i amb grups que a penes estaven començant a trobar el seu so. Però precisament en aquesta imperfecció residia la seva força. Aquella nit no responia a una estratègia cultural ni a una operació de màrqueting. Era el resultat espontani d'una generació que començava a sacsejar-se les inèrcies culturals heretades del franquisme.

En una ciutat que tot just estava aprenent a respirar després de quaranta anys de foscor, un grup de joves va decidir pujar a un escenari, endollar unes guitarres i fer soroll. I aquest soroll —per primera vegada a Espanya— sonava a punk.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre un butlletí amb els nous articles que publiquem envia'ns el teu correu electrònic i et subscriuràs a la Newsletter de Quadern.

Nom (obligatori)

Correu electrònic (obligatori)

Marca la/les Newsletter/s a la/les que et vulguis inscriure (obligatori)

Quadern de les ideesCapital Natural

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

[Fernando Muñiz](#)

Fernando és editor i responsable d'El Café de la Historia, un projecte digital centrat a divulgar episodis insòlits de la història amb un enfocament narratiu, irònic i accessible. Amb una línia pròpia que combina rigor documental i un estil proper al periodisme cultural, aquesta web s'allunya deliberadament del to acadèmic

[Llegir més](#)

Articles relacionats
